

katonáknak. És azok ott éheztek, mi meg itthon. Mire vége lett a háborúnak, én tizenegyéves lettem. Befejeztem az iskolát, de csak három osztályt vizsgáztam. A többit csak télen jártam. Így volt az egész család. Felnőttünk. Az apám szigorú volt. Mindig azt hallottuk tőle, hogy tisztességesek és becsületesek legyünk.

Mindég azt gondoltam, hogy azért ilyen az én sorsom, mert nincs anyám. Tizenhatéves koromban férjhez mentem, azt gondoltam, jobb lesz. De nem lett. Tovább ment a hajszja, meg a koplálás, hogy szerezzünk. Mikor kaszáltuk a részbúzáat, mi marokverők tíz-tizenegy óráig is húztuk a bógót, a férfiak meg szedték. Ha meglöktük egymást, összeestünk. Pedig még úgy gondoltuk el, hogy jó gazdánk van, mert adott két-három fa meggyet és ebédre főzhettünk meggyet kis vízzel, lisztet habartunk rá és lett leves.

Mire befejeztük volna a munkát, kijött a koesi, hogy menjünk haza, mert leégett a házunk. Újból nagy munka zúdult ránk, mert nem volt pénzünk munkást fogadni. Néhány nagyon vallásos ember ajánkozott, hogy segít. De csak szóhang volt. Mikor hívtuk, sose értek rá. Azok az emberek, akiket nálunk úgy hívtak, hogy istentagadó otthonisták, azok segítettek. Nem is mondták, csak jöttek. Azután jobb lett volna a sorom, mert kezdtük egymást megérteni. Az uram kezdett bejárni a szervezetbe és kezdett engem is tanítani. De a sok munka elpusztította az egészséget és meghalt. Így megint magam maradtam . . .

Pecze Franci

A munkásbiztosítás kérdései

A munkásbiztosítással kapcsolatos kérdések közéletünkben igen fontos helyet foglalnak el. Az utóbbi évek során az orvosok, munkaadók és munkások, mint közvetlenül érdekelt felek számtalan esetben mondtak a tényleges, vagy az általuk feltételezett visszasságokról bírálatot.

Az orvosok támadásai a Munkásbiztosító bürokráciája ellen irányulnak és az intézmény átszervezésének szükségességét hangsúlyoztatják maguknak követelve a vezető szerepet.

A munkaadók a munkásbiztosításról, mint súlyos gazdasági teherről beszélnek és azon vannak, hogy tagsági illetékeiket leszállítsák és egyúttal csökkentsék a nyújtandó segélyek összegét is.

A munkásság a biztosítás kiszélesítéséért száll síkra és követeli annak kiterjesztését az eddig figyelembe nem vett rétegekre, valamint az önálló betegsegélyező pénztárak sürgős központosítását.

★

Az alábbiakban röviden kifejtsük a munkásság szempontjait és azokat a módokat, melyek a kérdés gyors és kielégítő rendezésére lehetőséget adnak.

Hangsúlyozzuk, hogy a munkásság a munkásbiztosításra,

mint hosszú és céltudatos harcainak eredményére tekint; véleménye az összes kérdésekben határozott és bírálata is azt a célt szolgálja, hogy az intézmény megfelelően hivatásának, azaz örökjön a munkásság élete és egészsége felett, a rászorulókat rendszeres gyógykezelésben részesítse stb. stb.

1.

A fő hiányok. — A munkásbiztosítás (m. b.) mai formájában nem felel meg a követelményeknek. A munkaadók makacs ellenállása gátolja a szabad fejlődést és ezért még ma is a következő hiányokat állapíthatjuk meg:

1. a) A munkásság aggkori és munkaképtelenség esetére szóló biztosítása egészen 1937 szeptember 1-ig váratott magára és a célt a meglevő törvény sem oldotta meg;

b) a mezőgazdasági és közmunkákon dolgozó munkásokra a betegsegélyezés nem terjed ki;

c) a munkásbiztosításon teljesen kívül állnak a tengeri halászok és a háziipari cikkek előállításán dolgozók, azonkívül az állami és bányászati hivatalok havi és napidíjas alkalmazottjai.

2. A m.b. központosítása sem fejeződött be, mert a vasuti és bányamunkások külön pénztáruk kötelékébe esnek.

3. Az állam megvonta a munkásbiztosítástól a pénzügyi támogatást

4. Az összes eddigi kormányok politikai okokból mindmáig nem engedélyezték a m. b. vezetőségeinek választását.

Nagyjából a fenti tényekre vezethető vissza a m. b. jelenlegi egészségtelen állapota.

2.

A mezőgazdasági munkások biztosítása stb. — A munkaadók és politikai képviselőik minden áron azt bizonyítják, hogy a m. b. kiterjesztése a mezőgazdasági munkásokra és a közmunkákon alkalmazottakra a gazdasági életet túlterhelné. Ennek következtében a munkásság több mint fele, miután elveszti munkarejét, kenyer nélkül az uccára kerül.

A tények rácáfolnak erre az okoskodásra.

Ha bevezetnék 1) a tengeri halászoknak és házi iparban dolgozóknak, körülbelül 100.000 személynek, baleset- és betegség-biztosítását és 2) a mezőgazdasági munkásokét, akkor a biztosítási illetékek többlete 110 millió dinár lenne (1): 45, 2): 65 millió), amiből munkásokra és munkaadókra külön-külön 55 millió dinár esne.

Ez ellen az 55 millió dinárnyi teher ellen tiltakoznak a munkaadók. Amit a munkásság nyomorúságos bére mellett örömmel fizetne, a munkaadók „nem bírják” el.

3.

Az aggkori és rokkantsági biztosításra vonatkozó törvény nem felel meg a szükségleteknek, mert:

1. A munkás csak 70 éves kora után kaphat nyugdíjat és ezt a kort a munkásságnak csak három ezreléke éri el.

2. Mert az özvegyek részben, a férjezett munkásnők teljesen

elesnek az özvegyi, illetőleg aggkori biztosítástól, amennyiben a törvény szerint az özvegyek mindössze három évig élvezhetik férjük nyugdíjának negyed részét; a férjezett munkásnők pedig sem aggkori, sem rokkant segélyt nem kapnak.

3. Rokkantsági segélyben csak azok részesülnek, akik 66 %-nál súlyosabb rokkantak.

4. Mert a segély összegét a tízesztendeig befizetett járulék alapján határozzák meg és nem veszik figyelembe, hogy akik hús, harminc évet fizettek be, megkárosodnak.

5. Végül, mert a hozzájárulástól az állam elzárkózik.

A fenti megállapításokkal szemben a munkásmozgalom minimális követelései a következők:

1. A nyugdíjat az 50—55 éves kor betöltése után folyósítsák. Így a munkásság 2,5—3 %-a élvezhetné azt.

2. A gyermektelen özvegyek férjük nyugdíját száz százalékban kapják egészen férjhezmenetelükig.

3. A férjezett munkásnőkre terjesszék ki a kötelező aggsági és rokkantsági biztosítást.

4. Az elhalálozott munkás gyermekeinek segély összege tekintet nélkül azok számára a nyugdíj összeg 25 %-át tegye ki fejenként.

5. Kapjanak rokkantsági segélyt azok is, akiknek rokkantsága a 66 %-on alul van, munkaképtelenségük foka szerint.

6. A segélyek nagyságának megállapításánál a befizetett járulékok mennyiségét is vegyék figyelembe.

7. Az állam segély címén a munkaadók és munkások járulékának 25 %-át adja és a segélyeket 33%-ra emeljék fel.

4.

Központosítás vagy decentralizálás. — Vitán felül áll, hogy egy központból irányított anyagilag erős m.b. tud csak az összes követelményeknek megfelelni. Mégis annak ellenére, hogy a m.b. központosítását törvény írja elő, azt mind máig nem hajtották végre. A bányász betegsegélyező biztosítás állandó válságai fényesen igazolják: mennyire káros a biztosításnak szakmákra tagoltsága. A munkásság olyan m. b.-t akar, amelynek keretében úgy szakmailag, mint lakhely változtatást illetőleg szabad mozgási lehetősége van.

5.

Állami segélyezés. — Az állam az általános gazdasági válságra hivatkozva beszüntette a m. b. segélyezését. Véleményünk szerint az állami költségvetés emelkedése módot kell hogy adjon a m. b. állami segélyezésére.

6.

Kinevezett vagy megválasztott igazgatóság. — A m. b. önkormányzatát törvény írja elő, mégis a választásokat máig nem tartották meg, noha arra a kormányt eddig minden pénzügyi törvény felhatalmazta.

Az igazgatóság kinevezéséről áttértek a kormánybiztos rendszerre, majd ismét vissza a kinevezéshez. A munkásság kitartó

harcot folytat a szabad választásokért, a reakciós intézkedések, különösen a kormánybiztos rendszer ellen, amely a m. b.-t a tönk szélére juttatta.

A m. b. nyilvánvaló nehézségei arra vezethetők vissza, hogy az igazgatóságokban nem a munkások és munkaadók által megválasztott egyének ülnek, hanem kinevezett hivatalnokok végzik az irányítást. Nagyon sok orvosa és tisztviselője van a m. b.-nak, akiknek nem csak, hogy semmi közösségük nincs a munkássággal, hanem egyenesen ellenséges magatartást tanúsítanak vele szemben. Éppen ezért fontos kérdés a munkás biztosításnál az igazgatóság választása, mivel ez kizárná ebből a nagyon fontos intézményből a nép ellenségeit és nyugodt fejlődést biztosíthatna számára.

7.

Mit kap a munkásság a m. b.-tól? Ha párhuzamot vonunk a nyújtott pénzbeli segélyek és az adminisztrációs költségek között, megállapíthatjuk, hogy amíg az utóbbiak állandóan nőnek, addig az előbbieket folytonosan csökkennek.

Egy tagra eső segélyek (táppénz, szül. segély)			Adminisztr. költségek (igazgatási, önkormányzati és betegellenőrzés)		
Din.	az összes illetékek		Din.	az összes illetékek	
	% -a			% -a	
1930	189.—	38.7	84.60	17.3	
1933	124.30	24.8	96.80	19.6	
1935	133.20	28.3	99.10	19.8	

A m. b. központja ezt az összállaték csökkenésével, azaz a munkabérek esésével igyekszik igazolni. Ez azonban még mindig nem igazolja az adminisztrációs költségek ilyen nagyarányú növekedését.

1935-ig a munkabérek átlag 18%-ot estek, ugyanakkor a kifizetett segélyek összege 29.5%-os csökkenést mutat fel, az adminisztrációs költségek 10%-os emelkedése mellett.

Átlagos munkabér	folyósított pénzbeli segélyek	adminisztr. költségek
1930	100	100
1933	87.5	114.4
1935	81.6	110.0

8.

A munkaadók hátralékai. — A munkaadók illették-hátraléka, az egyszerűen törölt 160 millió dinár ellenére 1937 végéig 190 millió dinárt tesz ki. Ennek jelentőségét akkor láthatjuk csak tisztán, ha tudjuk, hogy a Közp. m. b. pénztár egyévi jövedelme 300 millió dinár és hogy hátralékuk felét a munkaadók annakidején munkásaiktól levonták. A munkásoktól jogtalanul elvett pénzek megtartása egyszerűen sikkasztásnak minősíthető.

Az ügyek ilyen hanyag kezelése magától értetődően a Közp. m. b. pénztár összes eddigi igazgatóságainak bűne.

9.

A hátralékok behajtása helyett segélyszállítás. — Az igazgatóság leleményességére jellemző, hogy 1932-ben, mikor a mun-

kaberek zuhanása következtében a hiány előjelei mutatkoztak, ahelyett, hogy a munkaadói hátralékokat behajtották, vagy a túlnagy személyi és adminisztrációs költségeket csökkentették volna, a segélyeket szállították le, silányabbá tették a gyógykezelést és a betegek ellenőrzését megszigorították.

Még kell említenünk, hogy a gyógykezelések addig sem voltak kielégítőek, azóta meg éppen gyalázatosak. E fényes műveletekben különösen a szuboticei, petrovgrádi és banjalukai pénztárak tüntették ki magukat. Ezeknél az összilletékekből 1935-ben

	gyógyszerre	táppénzre	igazgatási költségre
	j u t % - b a n		
Subotica	10.6	15.9	22.2
Petrovgrád	13.1	16.4	27.6
Eanya Luka	8.2	19.5	26.2
Közp. Bizt. pénzt.	12.7	24.4	19.8

A betegek kezelésének lerövidítését, az értéktelen és silány gyógyszerek adását a Közp. m. b. pénztár jelentése úgy igyekszik igazolni, hogy maga a munkásság, a munka elvesztésétől való féltelmében még betegen is munkába áll. Hogy a lecsökkent illetékek ellenére miért folyósít nagyobb összeget az adminisztrációs költségekre, arról a jelentés hallgat. Nézzük meg az alábbi kimutatást:

A tagok adminisztrációs költségre személyenként fizettek 1935-ben	
Közp. M. B. Pénztárnak (átlagosan)	93.06 dinárt
Petrovgrád „	94.27 „
Banja Luka „	109.27 „
Szkoplye. „	117.78 „

A munkaadók behajthatlan illetékei, a kibírhatatlanul magas adminisztrációs költségek és a többi felsorolt hiányosságok nyilvánvalóvá teszik, hogy a m. b. jelenlegi formája nem felel meg hivatásának.

10.

Kórházak és szanatóriumok építése. — A munkaadók és egyes orvosok gyakran támadják a Közp. m. b.-t, hogy szanatóriumokat, kórházakat és rendelőket épít. Állításuk szerint ezekre nincs szükség. Anyagilag túlterhelik az intézményt. A munkásság nem veheti igénybe őket kellő mértékben; ami pedig a rendelőkct illeti, egyenesen szaporítják a betegek számát. Véleményünk szerint a szanatóriumok különösen a t. b. c. elleni küzdelemben nagy szolgálatot tesznek, a modernül berendezett nagy rendelők pedig sokkal jobban megfelelnek céljuknak, mint az eszközeikben feltétlenül hiányos magán orvosi rendelők.

Amit e pontban magunk is kifogásolunk, az a kórházak és szanatóriumok csak részleges kihasználása. 1934-ben pld. a kórházi ágyak 46%-a üresen állt. Ez nem azért történt mintha nem lett volna elég beteg, hanem azért, mert egyes betegsegélyző pénztárak takarékosági intézkedéseiket a tagok kárára fogatosították.

11.

A m. b. és az orvosok Az utóbbi években számtalan vitás esemény történt fel a m. b. és az orvosi szövetségek között, míg végre si-

került az orvosok munkakörét kollektív szerződéssel meghatározni.

Az orvosok szervezeteinek véleménye szerint az adminisztráció megbénítja a munkát és a hozzá nem értő vezetők befolyása következtében az orvos szakmájában nem dolgozhatik kedve és tudása szerint.

Véleményünk e téren nagy vonalakban megegyezik az orvosokéval. Szükségesnek tartjuk hogy a m. b.-ban az orvosok olyan helyet és munkakört kapjanak, mely tudásuknak és hivatásuknak megfelel. Vissza kell azonban utasítanunk azokat az orvosi követeléseket, amelyek a m. b.-nak nem válnának javára. E követelések egyike a lényegében ideális, de a mai keretek között csak rosszul megoldható: a betegek szabad orvos választása.

A m. b. hivatása védekezés a betegségek ellen, gyógykezelése a betegeknek és úgy az adminisztrációnak, mint az orvosoknak ezt a célt kell szolgálniuk.

*

Összefoglalás. — A mai m. b. beteg. Az intézmény szenved a törvényes előírások figyelembe nem vétele miatt, hogy egyes munkás rétegeket mentesítenek a biztosítás alól és annak ellenére, hogy a m. b. terhei a munkabérek csökkenése folytán, napról napra növekednek, megvonták az állami segílyt. A munkásság általában elégedetlen a m. b. működésével, mely a helytelen kezelés folytán még azt sem nyújtja, amit esetleg nyújthatna.

Az intézményt hivatása magaslatára emelni és megalapítóinak — a munkásoknak — bizalmába visszahelyezni, csak a következő feltételek mellett lehet:

1. Módosítani az aggkori és munkaképtelenségi biztosítást.
2. A ma kivételt képző munkásrétegeket a Közp. m. b. keretébe visszahelyezni.
3. A munkaadó és munkás illetékek 25%-nak megfelelő összegben állami segílyt folyósítani, hogy a m. b. legalább a fertőző betegségek gyógyítási költségeitől mentesítve legyen.
4. A munkaadók összes hátralékait minden rendelkezésre álló eszközzel behajtani.
5. A m. b. széleskörű önkormányzata a munka és annak eredményéért való teljes felelősség viselése mellett.
6. Kiírni az igazgatósági választásokat és eltávolítani a néppellenes és protekciós elemeket.

E feltételek lehetőséget adnának az adminisztrációs költségek lecsökkentésére, a kórházak és szanatóriumok alaposabb kihasználására, az orvosi és adminisztrációs erők köteleltségeinek a meghatározására a Közp. m. b.-vel szemben, a munkásság szabadon választott képviselőinek ellenőrzése alatt.

Ennek megvalósítása a munkásszervezetek cselekvőképességétől függ.

Pálcs Miklós